СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 239. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 18-го листопаду 1942. No. 239. Jersey City, N. J., Wednesday, November 18, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — 4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

Американська Фльота Розгромила Японську

Затоплено 23 Японських Кораблів

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти подав до відома вислід триденної боротьби, що велась між американською фльотою і японською біля Соломонських островів. Та битва стала блискучою перемогою для американців. В ній американські кораблі цілковито розгромили японську фльоту і її рештки мусіли поспішно втікати, залишаючи на полі бою 23 кораблів. Затоплено такі японські кораблі: один тяжкий панцирник; три кружляки тяжкої ваги; три кружляки легкої ваги; пять нищителів; вісім транспортових кораблів наладованих військом; чотири тягарові кораблі, наладовані военним матеріялом. Крім того ушкоджено один тяжкий панцирник і шість нищителів. Американські втрати відносно дуже маленькі. Затоплено два легкі американські кружляки і шість нищителів. Підчас битви американськими кораблями керував адмірал Голсі, Ця битва дотепер найбільша і має найкращі успіхи. Проте не треба з того заключати, що американська фльота вже тим стала неоспорним паном на Тихім океані, говорить департамент фльоти.

АДМІРАЛ НИМИЦ ПРО БИТВУ

ПЕРЛ ГАРБОР. — Командант американської фльоти на Тихім океані, адмірал Нимиц, висказав своє велике задоволення з вислідів цеї битви. Він говорив, що це мабуть найбільша морська битва від битви біля Ютляндії, з минулої світової війни, в котрій розгромлено німецьку фльоту. На всякий випадок це найбільша морська битва в історії Америки. Всі втрати японцям завдали американські кораблі, а не літаки, як це було в битві біля Мидвей, та на Коралевім морі, говорив адмірал Нимиц. Він теж обчисляв, що японці в людях понесли в тій битві від 20,000 до 40,000 вояків і моряків. Велика частина з того згинула разом з вісьмома транспортовими кораблями. Ця битва цілковито усуває небезпеку японської інвазії контрольованих американцями територій, та основно скріпляє позиції американців на Ґвадалканалі. Це для Ґвадалканалу японці звели ту битву, бо американські кораблі все перешкоджали їм висадити на нім скріплення.

ВІЙСЬКА МЕКАРТУРА В НАСТУПІ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Літаки ґен. МекАртура співпрацювали вповні з американськими кораблями в недавній битві біля Соломонських островів. Війська ґен. МекАртура зробили нові поступи вперед в Новій Ґвінеї і притиснули японців біля їх головної бази на тім терені — Буни.

Непорозуміння між Мадярщиною і Румунією

Не дивлячися на строгу цензуру в державах Осі з них доходять щораз повніші вісти про криваві сутички між мадярськими й румунськими військами. Один такий інцидент трапився в Ванфіґуняді, на „новій" семигородській границі. В ньому взяло участь багато вояків.

За румунськими донесеннями, інцидент почали мадяри, відкривши на румунів огонь з легкої артилерії, на котрий відповіли всі румунські вояки з місцевого ґарнізону. Бій тривав 24 години. Мовляв, румуни прогнали мадярів.

За мадярською верзією, атакували вперше, й то без давання осторогти, румуни. Відбивалися мадяри, і вони перемогли, забравши від румунів чотири повзи.

ҐІТЛЕР ҐАРАНТУЄ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ АНДОРИ

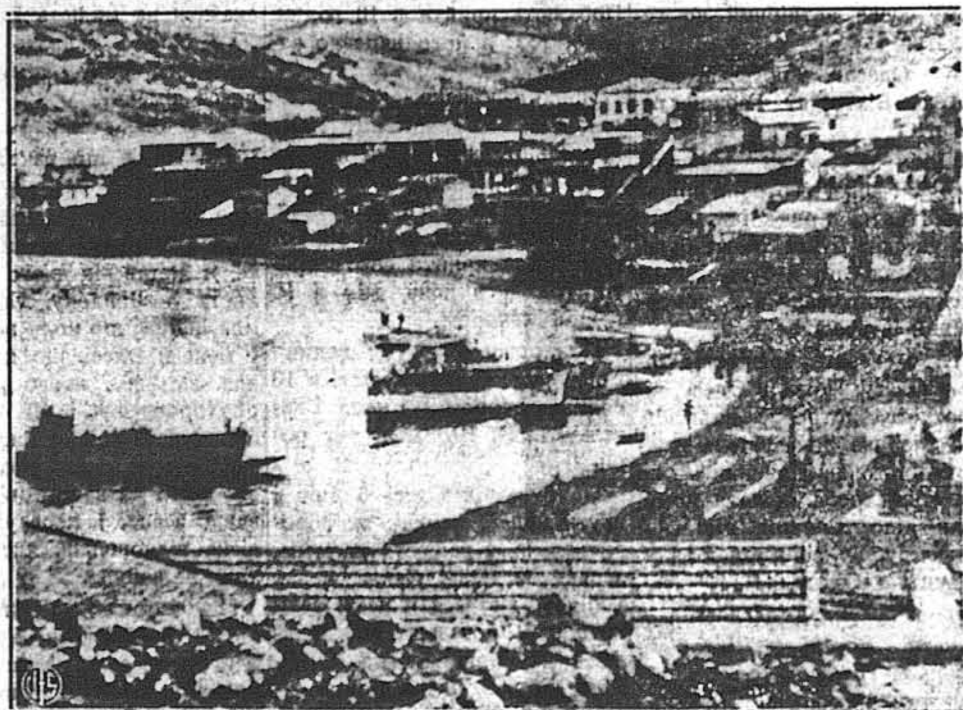
Покінчивши захоплення всеї Франції, котрій він ґарантував був незалежність, Гітлер заґарантував ненарушимість ще одної держави: Андори, що має 191 квадратових миль поверхні. Коли відділ німецьких вояків під командою фельдфебля дійшов до андорської границі, фельдфебель запевнив андорського граничного сторожа, що німці далі не підуть: „Ми маємо приказ шанувати вашу границю".

АРЕШТИ В БУДАПЕШТІ

Коло сто осіб арештовано в Будапешті в минулу неділю. Більшість арештованих жиди. Закидають їм ширення фальшивих вістей про важке положення держав Осі.

БЕНЕШ ПРО ПОВОЄННУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МОЛОДІ

ЛОНДОН. — У своїй промові до Міжнародного Студентського Конгресу заявив Едвард Бенеш, президент Чехословаччини, що молодь жде по війні велика відповідальність: мають вони удержати в світі мир й свободу, котрих не вспіли удержати їх батьки.

АМЕРИКАНСЬКІ РЕЙНДЖЕРС ПРИ РОБОТІ. — Досі ми показували всілякі образки, на яких були „вправи" американських вояків, що мали їх підготовити до военних виправ. А тут бачимо тепер не „вправи" в Америці, а дійсну виправу американських „Рейнджерс", що на лодках підпливають до африканських берегів, на яких треба було їм звести бої, щоб осадовитись.

ДЕБАТИ ПЕРЕД „Н. Й. ГЕРАЛД ТРИБЮН ФОРУМ"

НЮ ЙОРК. — Минулого понеділка відбулась перед „Н. Й. Гералд Трибюн Форум" одинацята річна дебата над ріжними суспільними справами. В тій дебаті брали участь: Вендел Вилкі, секретар хліборобства Викард, економічний стабілізатор Джеймс Бирнс, контрольор засобів гуми Джеферс, промисловець Генрі Кайзер і багато інших, з промислового, політичного, робітничого і наукового світу нації. Вилкі говорив, що це буде катастрофою, коли ми не будемо вже тепер говорити про наші повоєнні цілі, а залишатимемо ту справу на ту хвилю, як вже війна буде виграна. Коли будемо так поступати, то з війни не витягнемо ніякої користи, лише попіл і руїну. Він теж говорив, що замало говорити в загальникових словах про інтернаціональну кооперацію, треба ще точно означувати, що та співпраця має означати, та на яких основах вона має опиратись. — Секретар Викард говорив, що по війні нам прийдеться кормити кожний край, що буде голодувати. Бирнес говорив, що ми мусимо всі затягати пояса і на час війни розставатись з ріжними приємностями. Участь в дебаті на віддаль взяв теж англійський державний муж, сер Стафорд Крипс, який піддавав думку, щоб по війні створити міжнародню повітряну поліцію, котра буде наглядати за тим, щоб не було на світі насильства, аґресії і ріжних інших політичних проступків.

В БИТВІ ЗГИНУВ АДМІРАЛ КАЛАҐЕН.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Підчас морської битви з японськими кораблями згинув на свойому пості адмірал американської фльоти, Калаґен. Він тоді командував кружляком і завдав японцям тяжкі втрати, бо затопив одного японського [illegible]а і одного нищителя. По тім японські кулі ушкодили і американського кружляка і підчас того згинув геройською смертю адмірал. Передтим адмірал Калаґан займав в фльоті ріжні становища, а навіть був свого часу морським дорадником президента Рузвелта.

АМЕРИКАНСЬКІ ВОЄННІ ВТРАТИ.

ВАШИНҐТОН. — Бюро военної інформації подало до відома, що дотепер, не включаючи останніх втрат в Африці і біля Соломонських островів, Америка зазнала втрат не цілих 50,000 в убитих ранених і полонених чи пропавших. В тім числі є теж 11,000 филипінських скавтів. Про число полонених дотичні американські власти мало знають тому, бо Японія не подає списків полонених.

„ВІЛЬНО-ФРАНЦУЗЬКІ" КОЛА НЕЗАДОВОЛЕНІ З ДАРЛЯНА.

ВАШИНҐТОН. — Французькі кола, що співпрацюють з ґенералом Де Ґолем, головою комітету вільних французів, висказують своє незадоволення з вісток, начеб між американським ґенералом Айзенговером і адміралом Дарляном прийшло до якогось порозуміння та, що Дарлян мабуть увійде в склад „вільно-французького комітету", чи навіть творитиме на еміґрації французький уряд. Дарляна „вільні французи" уважають за „епізера", котрий цілий час співпрацював з німцями. Такі самі думки мають „вільні французи" в Канаді. Зате вони не мають ніяких застережень відносно ґенерала Жирода.

НАСТРОЇ В ІТАЛІЇ.

ВАШИНҐТОН. — В урядових колах думають, що за цілий час війни італійський нарід ще ніколи не знаходився в такім розпучливім настрою, як тепер. Він готов до бунтів і повстання проти теперішньої фашистівської влади. Але він не має належного проводу. На такий душевний стан італійського народу складаються прикрі для Італії події, як ось окупація північної Африки, звідки легко буде нищити саму Італію. Далі ділає на італійців і американська пропаганда, котра не уважає самих італійців за ворогів, лише режим Мусолінія. Недавно асистент секретаря стейту, Берл, виголосив в італійській мові через радіо промову до італійців і в тій промові закликав їх до повстання.

СЕР КЕМПБЕЛ ПРО ІТАЛІЮ.

НЮ ЙОРК. — Британський міністер до Вашинґтону, сер Джералд Кемпбел, заявив, що так виглядає, що німці опустять італійців в їх біді і укріплять себе в Альпах, в Бренер Пас і звідтам будуть оборонятись від можливого наступу союзників. Сер Кемпбел також говорив, що по війні замирення повинно опертись на двох головних пілярах — на Британській імперії і на Америці. Тому вже тепер треба дбати, щоб ті дві держави були сильні, та було серед них повне порозуміння.

ОКРЕМА АМЕРИКАНСЬКА ВАЛЮТА В АФРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Урядові кола потвердили вістку, що американські війська в Африці мають дещо відмінну валюту від тої, що курсує в Африці.

ФРАНЦУЗИ В ТУНІСІ ПРОТИ ОСІ

ЛОНДОН. — Британські й американські війська в Тунісі зводять завзяті бої з ворожою силою, що має на цілі заставити їм дорогу до французьких залог, котрі задержують наступ італійських і німецьких військ з повітря й моря на Туніс.

Найлютіші бої ведуться тепер між військами Осі й французами під столицею краю, Тунісом, що лежить 45 миль на південний схід від Бізерте, головного порту Тунісу.

Німці видимо рішилися попробувати вдержати Бізерте проти наступаючих військ Обєднаних Держав і висилають туди укріплення морем і повітрям.

Битва за Туніс має велике значіння для дальшого перебігу війни, бо хто панує над трикутником, що спирається на Туніс, Сицилію й Сардинію, той панує над західною частиною Середземного моря.

ПАРИЖ ДОНОСИТЬ ПРО МОРСЬКИЙ БІЙ.

ЛОНДОН. — Контрольоване націстами паризьке радіо доносить про великий морський бій, що йде коло північного побережа Африки між аліянтською ескадрою й німецько-італійською. Британські морські знавці одначе сумніваються, чи до такого бою вже прийшло; кажуть, що він щойно наближається.

Німецке радіо в Берліні доносило з Еспанії, що з Ґібральтару виплила на схід ще одна ескадра аліянтських боєвих кораблів.

КОРСИКА ОПИРАЄТЬСЯ ІТАЛІЙЦЯМ.

ЛОНДОН. — Швайцарські звідомлення подають, що італійські війська, які дістали приказ окупувати Корсику, французький остров на Середземному морю, стрічаються з поважним опором французьких військ і населення.

ВОЮЮЧІ ФРАНЦУЗИ ПРОТИ ДАРЛЯНА.

ЛОНДОН. — Воюючі Французи під ґенералом Чарлсом Де Голом оґірчені на звязки аліянтських урядів з французьким адміралом Дарляном, котрого вони вважають за прихильника націзму. Вони кажуть, що Дарлян уживає аліянтів для своїх цілей та що він не заслугує на довіря Америки й Британії.

ПЕТЕН ВИКИДАЄ ДАРЛЯНА З „НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ".

БЕРН (Швайцарія). — Французьке міністерство інформації в Віші подає, що начальник держави Петен відбув кілька довгих конференцій з Лявелем і „його" міністрами.

На одну з конференцій покликано було теж ґенерала Веґана; по конференції його й його сина, що є капітаном французької армії, відвезено у невідомому напрямі.

Маршал Петен видав ще одну заяву проти адмірала Дарляна, в котрій його виключає з „національної спільноти" й позбавляє всяких функцій і всеї військової команди. Знавці стилю звертають увагу на способи вислову цеї заяви; мовляв, вона не писана стилем Петена, хоча Петен його підписав. Ще дивніше, що складаючи Дарляна з усіх урядів, Петен не назначив, хто має займати місце Дарляна як наступник теперішнього начальника Франції.

За звідомленням бюра Ройтера, з Франції утекли теж бувший французький премієр Флянден та бувший міністер внутрішніх справ Пієр Піше. Сказано, що вони прибули до Північної Африки, але не сказано, до котрого міста.

НАЦІСТИ ГОСПОДАРЮЮТЬ В „НЕОКУПОВАНІЙ" ФРАНЦІЇ.

За звідомленням берлінського радія, німецькі війська арештували в південній Франції двох еспанських републиканських провідників, Франсіска Лярґа Кабалера й Сантіяґа Касареса Кіроґу, й віддали їх ґенералові Франкові.

Німці не сумніваються, що ґенерал Франко їх чим скорше поставить на военний суд за спротив проти фашистівської революції й розстріляє.

ЧЕРВОНА АРМІЯ МАЄ НОВІ ДОСПІХИ КОЛО ЛЕНІНҐРАДУ.

МОСКВА. — Оборонці Сталінґраду розбили за останній день нові лінії німецьких військ та вбили півтора тисячі німців.

Головний успіх мали російські війська коло стратегічно важного села на фронті Волкова, під Ленінґрадом.

Генерал Артеміев пише в „Червоній Зорі", органі червоної армії, що Росія приготовила на цю зимову кампанію великі відділи війська на лещетах. Він признає, що й німці вчаться від росіян усіх відкритих ними способів воювання.

РОЗГОЛОШУЮТЬ ВІСТИ З АФРИКИ ПО ЕВРОПЕЙСЬКИХ КРАЯХ.

ЛОНДОН. — Британська Радіова Корпорація має від початку африканської кампанії щодня 87 програм, в котрих говориться 19 різними мовами про події в Північній Африці.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Не Питають Себе, а Певно Знають!

Звязок американських українців з старим краєм цілковито перерваний. Нема ніяких вісток навіть від найближчих з родини, коли їх хто з нас має в Україні. Нема ні газети, ні книжки, ні брошури, ні навіть якоїсь відозви. Проте з цього не виходить, щоб ми не могли відчувати, якими український нарід живе думками, надіями, чи ідеалами. Бо так є, що такі речі не міняються так, як міняються, наприклад, окупанти українських земель та ті режими і науки, що вони їх з собою приносять. Український нарід жив, живе і житиме своїми думками і ділами, коли іде про охорону свого національного існування. Так нам здається. І тому не може бути ніякої основної зміни у нього і тепер, коли він стогне під новим окупантом.

Частина українського народу можливо думала, що під новим окупантом стане лекше жити як під давніми окупантами. Людина в неволі все живе якоюсь надією. Частина могла думати, що наука з досвіду з Україною в часі минулої війни повиннаб була дещо німців навчити, та що вони не повинніб тепер повтаряти давних помилок. Та виходить, як подають ріжні невтральні джерела, що Німеччина не тільки повторяє щодо України давні помилки, але вже поповнила як от під господарським оглядом, багато нових, трактуючи Україну як землю, що має бути визискана на давній кольоніяльний лад. Що в таких умовинах не може бути навіть мови про якісь поважніші здобутки українців під політичним оглядом, є самозрозуміле. Ось і те, як пише Роберт Повел в бостонськім „Крисчієн Саєнс Монітор" (з 24. жовтня), мало довести до того, що навіть ті „українські діячі, які давніше покладали надії на німецькі обіцянки", тепер „питають самі себе, чи з тих обіцянок взагалі щонебудь може здійснитись, якщо запанує в східній Европі націстівський тоталітаризм".

Лондонський кореспондент згаданої ґазети подає ось таке заключення на підставі достовірних відомостей, що їх дістають у Лондоні з ріжних европейських країв. Ми тих відомостей не маємо. Але зате знаємо душу та ідеали українського народу з попередніх обсервацій. І тому не сумніваємось щодо цього, що український нарід не питає себе, але цілком певно свідомий того, що йому несе перемога Німеччини. Він не потребує себе ні кого іншого про те питати, бо відповідь відчуває на власній шкірі, коли іде про економічну грабіж, а в душі, коли іде про національне приниження, бачучи, як з його найшляхотніших мрій про свою землю як вільну і незалежну Україну — малаб тепер остати німецька кольонія, в якій український нарід мав би бути робучим скотом для націстівських панів.

Саме тепер пора щоб ось таке наставлення українського народу використати. Тому треба відізватись до українського народу звідси так, як відізвається ґраф Сфорца до італійського народу в Европі, як відзиваються італійські організації й як промовляє до італійського народу американський уряд, запевняючи Італії самостійність і незалежність у новій Европі та взиваючи італійців підняти повстання проти фашистівської влади і націстівських кайдан, у які закута Італія. Ось такими словами про свобідну Україну требаб звідси звертатись теж і до українського народу, коли надійде пора, щоб піднімати повстання проти Гітлера.

ЗАПОВІДЬ ЗМІН

Чим довше триває війна, тим більше множаться заяви про той майбутній порядок, що має наступити після війни. Такі заяви потрібні для піддержання так званої воєнної моралі серед війська й цивільного населення; вони немовби удержують перед очима воюючої суспільности образ майбутнього, до якого суспільність зміряє.

Одначе такі заяви не можуть буди занадто подробичні, мусять бути стилізовані більше загально, бо інакше подробично розроблений плян може не подобатися через одну або другу дрібницю й стати непопулярним з великою шкодою для воєнної моралі.

Коли такі заяви походять від державної влади, громадянство знає їх повну обовязуючу силу.

Коли такі заяви походять від інших чинників, їх вага менша від заяви держави, але може бути в тих розмірах більша або менша, в міру важливости встанови, що стоїть за такою заявою.

Отсі річи треба мати на увазі, коли стаємо перед знаменною заявою кентерберійського архієпископа про земельну справу в Англії на зборах, скликаних організацією „Промислове Християнське Братерство". Єпископ цей заявив, що добробут його земляків після війни вимагає повної публичної власности землі. Він не заявився ще цим конечно за націоналізацією землі, себто перебрання землі на власність держави, чи народу, бо виказав надію, що повну власність землі може вдасться перевести без націоналізації. Одначе, він націоналізації й не виключав: мовляв, як інакше не можна завести повної публичної власности землі, то треба буде рішитися й на націоналізацію, бо краще мати повну публичну власність землі навіть коштом націоналізації, ніж утратити її зо страху перед націоналізацією.

Своє становище доказував він аргументом, що мовляв тепер питання, хто посідає землі, стає щораз важніше від питань, хто нею заряджує. Зрештою, говорив він, заряд землі вже й так розділено від її посідання: себто одні землю посідають, інші нею заряджують. Тому й сущним є, щоб ті, що землею заряджують, уважалися агентами громадянства, а не агентами власників.

Єпископ говорив як приватна особа, себто він не говорив в імені англіканської (державної) церкви, в котрій він є найстаршим єпископом, „приматом". І проти його заяви виступило багато людей, що мовляв єпископ мішається до справ „кесаря". Одначе якраз ці слова критики звернули загальну увагу на важливість такої заяви, як покажчика нових тенденцій у світі. Можна сказати, що коли провідник такої консервативної встанови, кою з конечности є державна церква в найбільшій імперії світа, заявляється за основну реформу земельної власности в імені добра британців, то чейже можна собі уявити, як глибоко в світі нуртує стремління до основних суспільних перемін по закінченні цієї війни.

У той самий час маємо обяв такої самої суспільної тенденції в Америці в семому рапорті йменованої президентом Рузвелтом Пляннуючої Ради Національних Багатств. Цей рапорт виходить видно зо заложення, що американське громадянство відчуває цілу низку лих, які вимагають основної зaради. Щоправда, наші предки в Америці займалися лікуванням суспільних недомагань, але основних з них вони таки не доглянули. На ці основні лиха можемо найти зараду лише тоді, як до старих свобід, признаних нашими предками, ми зо своєї боку додамо отсі нові, котрі доперва уможливлять дійсно повний і скорий економічний і технічний поступ краю.

1) право до праці, пожиточної й творчої, через продуктивні роки;

2) право до справедливого ведення справ, яке давало би людині можність добувати собі працею, ідеями, ощадністю й іншими для громади пожиточними прислугами все те, що потрібне для вдержання й упріємнення життя;

3) право до належної поживи, одіння, схоронища й медичної опіки;

4) право до забезпечення, до свободи від страху старости, нужди, недуги, безробіття й випадків;

5) право жити в системі свобідного підприємства, вільного від насильної праці, невідповідальної приватної влади, самовільної публичної влади й неурегульованих монополій;

6) право руху, право говорити або мовчати, свободи від шпигунів тайної політичної поліції;

7) право до рівности перед правом, з правом рівного доступу до справедливости;

8) право до освіти, право до праці, до громадянства й особистого розвою й щастя;

9) право до відпочинку, до дозвілля й пригод, до нагоди втішатися життям і право до участи в поступі цивілізації.

Хоча ця заява властиво не походить від самого уряду, все таки тіло, що її склало, стоїть досить близько провідника уряду, аби мати для громадянства ще більше значіння, ніж для англійського має особиста заява найстаршого єпископа державної церкви.

Промова Волеса

В неділю, 8. листопада ц. р. заступник президента Генрі Волес, виголосив в Медисон Сквер Ґарден промову, котра заслугує на те, щоб вглибитись в її зміст без ніяких оман і витягнути з неї належні висновки. Ту промову Волес виголосив з нагоди 25-літньої річниці большевицького перевороту та встановлення комуністичного режиму в Советах.

Волес виголосив там на адресу Советів чимало гарних слів. В деяких випадках, здавалось, що він ставить Совети вище власної країни. „За 25 літ", говорив він, „Совети вивчили те, що нам в Злучених Державах приходилось розвивати сто літ". Він теж перевів довше порівнання між Злученими Державами Америки та Росією; представляючи те, що ділось в Росії в найкращих красках. Щобільше, Волес в дуже гарнім світлі представляв сучасний совєтський режим і в дечому ставив його вище того, що є в Америці. Йому надзвичайно подобалась „етнічна демократія" в Советах, чого, на його думку, дуже недостає англьо-саксонським краям. Під „етнічною демократією" він розумів рівне трактування ріжних расових груп внутрі Советів. Дослівно він сказав: „Росія, так мені видається, пішла далі, ніж котрий небудь інший край на світі в примінюванню етнічної демократії. Від росіян ми можемо навчитись багато; Бо, на жаль, англьо-саксонці прибирали таке відношення до інших рас, котре робило їх дуже непопулярними в багатьох частинах світу".

В дальшій промові Волес робив порівнання між американським суспільним устроєм і советським. Ми в Америці занадто підкреслюємо індивідуальні права, політичну демократію, говорив він. А це доводить нераз до вибуялого індивідуалізму, до надужить, та до експльоатації одних ґруп, з боку других. В Советах кладуть головну увагу на економічну демократію. „А це доводить до крайности, потягає за собою те, що вся сила скупчується в руках одної особи і її бюрократичних помічників. Десь мусить бути практична рівновага між економічною і політичною демократією. Росія і Злучені Держави Америки працюють в напрямку осягнення цієї практичної середньої розвязки", виводив Волес.

Свої кінцеві слова Волес закінчив таким бажанням: „Одначе, щоб Обєднані Народи могли успішно служити світови, є конечним, щоби Злучені Держави і Росія були згідні щодо основ тривалого миру, опертого на аспіраціях звичайної людини. Я тут, цього пополудня, є присутнім, щоб сказати, що є моє переконання, що американський і російський нарід зможуть станути і стануть по тім боці, по котрім буде будуватись нова демократія, що буде надією цілого світу".

Щодо бажань Г. Волеса, щоб так сталось, можна сказати, що дай Боже, щоб Совети по війні приступили до тої сторони, котра будуватиме нову, справжню демократію, основану на чотирьох свободах: свободі слова, свободі зібрання, свободі релігії і свободі від економічної нужди. Як гарно булоб жити на світі всім людям, якщоб вони могли свобідно, без страху, що хтось їх арештує, висказувати свої думки на ріжні суспільні справи! Як гарно булоб, колиб всі люди, включаючи тих, що є в Советах, могли проголошувати свої критичні завваги на ріжні суспільні справи, могли критикувати дану адміністрацію, так, як це, наприклад, робили американці підчас минулих виборів. Як гарно булоб жити, якщоб всі люди могли довільно творити свої організації, свої інституції, без огляду на те, чи ті інституції впрягаються на безпосередню службу даному режимови, чи ні. Як гарно булоб жити, якщоб всі люди, подібно як люди в Америці, могли творити свої церковні організації, будувати свої церкви, творити свої церковні інституції і все це без страху, що якийсь хулиган влізе в їх церкви, оплює і осквернить їх святощі, висміє Бога і все, що вяже нас з другим, вищим життям! Як гарно це булоб, якщоб люди могли промишляти над своїм економічним добробутом, працювати так, як це сила і добра воля їм вказують, та одержувати за це відповідну нагороду, не побоюючись, що найменший спротив режимови коштуватиме когось втрата варстату праці та джерела всякого прожитку.

Так, це булоб гарне життя. Це булаб та нова демократія, про котру тепер всі говорять і про котру всі мріють. Добре роблять державні мужі Америки і інших країв, що думають і мріють про таку демократію. Але зле роблять тоді, коли своїми словами викликують враження, начеб така демократія вже серед Обєднаних Народів всюди заіснувала.

Про деспотизм під націстичним режимом, чи під японським мілітаризмом ми не згадуємо, бо ми з тими деспотизмами у війні, себто рішені, що їх треба знищити до ґрунту. Але коли ми говоримо про будучий гарний лад на світі, то не сміємо замикати очі на чистоту в нашім власнім таборі. Мусимо мати відвагу таврувати те, що лихе і старатись направити лихо. Ту саму засаду, котру ми примінюємо в нашім **внутрішнім** американськім житті, в котрім критикуємо те, що нам неподобається в адміністрації, мусимо примінювати і до чужих режимів, з котрими звязуємося не лише для теперішних мілітарних цілей, але й для будучого світового укладу і до запровадження „нової демократії".

Ми не походимо з англьо-саксонської раси, з якої, правдоподібно, Г. Волес походить. Та виходить, що треба нам обороняти англьо-саксонців перед закидом Волеса, мовляв вони нетолерантні супроти інших рас, як є толерантні Совети. Всетаки згадаємо, що всі народи, що живуть під Советами — а дещо з життя народів під Советами ми знаємо може краще, як Г. Волес — булиб дуже щасливі, якщоб вони на своїх етноґрафічних територіях мали такі самі права, які мають, скажім британські домінії — Канада, Полуднева Африка, Австралія, Нова Зеляндія, чи Ірляндія. Щобільше, український нарід на своїх етноґрафічних територіях хвилево відітхнув би лекше, якщоб до нього примінено навіть такі політичні „репресії", котрі примінює Британія до тої нещасливої Індії, за котру нині багато світових гуманістів проливає стільки сліз. Себто, щоб московський етноґрафічний елемент на українських етнічних територіях, котрий служить в адміністрації краю, творив такий самий відсоток, який творять британці в Індії. Щоб могли охороняти свій внутрішний промисл митами так, як це робила і робить Індія. Щоб могли творити свої збройні сили, на взірець Індії, щоб могли творити свої політичні партії, так їх творить Індія, та щоб ті партії могли висловлювати свої критичні завваги на адресу уряду з таким спокоєм, як це робить індійські провідники. Запевняємо Г. Волеса — безперечно великого гуманіста — що українські маси булиб відчували велику полекшу, як би так були жили під англьо-саксонським „гнетом", а не московським...

Ще одна заввага: На місію англьо-саксонської раси сотки міліонів людей покладають тепер великі надії. Ту місію Волес приписує тепер іншим державам, котрі ніколи не грішили щодо цього скромністю і все до тої місії підносили свої претенсії, на страх тим многим народам, що через такі місії терпіли століттями гнет і визиск.

ДАЛІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ СЕРБІВ.

Німецьке радіо подало вістку, що в югославській столиці Білгороду розстріляно знову двацять югославян за саботаж і шпіонажу в користь того „начальника бандитів" (ґенерала) Міхайловіча.

ШОЛОМ АЛЕЙХЕМ

НІМЕЦЬ

(5)

Сиджу і ломаю собі голову і „моя" (жінка себто) також ломить собі голову. Нічого не можемо вигадати. Нараз мені прийшло на розум: так, як у мене є кревні в Америці, то можливо, що це який небудь гостинець від них — шіфкарта або білет який, або льотерійний білет. Не будучи лінивим, я таки відразу пішов на стацію і хотів взяти пакунок. Так щож ви собі думаєте, там прохають потурбуватися заплатити 2 руб. 24 коп.; тодіаж, бачите, мені видадуть пакунок. Нічого не зробиш — треба дістати 2 руб. 24 копійки і викупити пакунок. Дістав дуже гарненький ящичок, гарно запакований. Прибігаю я до дому, починаю розпаковувати, випадає, відтіля, щож би вигадали? Портрет. Подивились собі ми... А, холера! Всі погані сни, що мені снились вчора і нині і за цілий рік, на його голову! Це він, німець отой, біда моя! Він ввесь тут з довгою шиєю своєю і високим ковніром, і з люлькою в убах. І тут до портрета додано листа — німецьке, розуміється — знов, певно, та сама історія, знов дякує нам за приняття і гостинність, яких він до віку не забуде.

— Уїдливий німець!... Господи! Колиб хоч половина цього, що ми йому з жінкою побажали... хоч би половина наших проклонів дійшла до нього!

Пройшло ще кілька місяців. Кінець, врешті з німцем.

Слава Господу, позбулись напасти. В землю головою нехай іде — туди йому і дорога! Я просто радів... Ви гадаєте, скінчилось? Слухайте далі — це ще не кінець. Раз в ночі одержую я нараз телеґраму:

— „Щоб там небуло, приїзджайте в Одесу і як можна скорше зверніться до одного чоловіка, комерсанта, по прозвищу Ґорґельштейна. Він спинився в готелі „Вікторія" і я йому дуже потрібний до ґешефту.

— Одеса? Ґорґельштейн? Готель Вікторія? Гарний ґешефт!

Щоб це могло значити? „Моя" (жінка себто) починає мене гнати. Конче їдь. Мало що на світі буває. Може бути, це справді що небудь важне, вигідне доручення яке, комерційний інтерес.

Легко сказати, зрештою, їхати в Одесу. Поїзд в Одесу, ви жартуєте, потребує видатків. Ну, але раз показується важне діло, то всі причини — не причини, треба поїхати йому, коли діло. Словом, дістав я кілька рублів, сів в поїзд і їду, нарешті в Одесу.

Приїхав в Одесу, починаю шукати готель „Вікторія". Знайшов готель „Вікторія".

— Тут, питаю я, — є п. Ґорґельштейн?

— Тут, — кажуть Ґорґельштейн, — а тільки нащо вам? Його, бачите, тепер нема в дома. — Потурбуйтесь прийти в 10 годин вечора.

Приходжу я в десять годин вечора — нема Ґорґельштейна. Прохають прийти в 10 годині рано, тоді я його напевно застану.

Приходжу рано.

— Де Ґорґельштейн? Нема Ґорґельштейна. Тільки що це був і дуже прохав, коли прийде жид з містечка Дронзино, перекозати йому, щоби він потурбувався прийти або в третій годині в день, або в 10 годині вечором.

Приходжу я в три години в день, приходжу, врешті в 10 годині вечором — нема Ґорґельштейна. Що мені тут робити.

Пробув я в Одесі 6 днів і шість ночей, камені, як говориться, їв, а нещастя на мене, заразу на мене! Ледве, ледве з бідою дістався я всеж таки до цього Ґорґельштейна. Дивлюсь я, Ґорґельштейн, виходить якийсь ніби, з Литви родом — чоловік з гарною чорною бородою. Дуже чемно приняв мене, прохає сідати.

— Це ви, — звертається до мене, троха по жидівськи, а троха по німецьки, — це ви і є той самий жид з Дронзина.

— Це я, — кажу — і є той жид із Дронзина. В чім річ, скажіть на милість Божу.

— У вас, скажіть прохаю, минулого року, зимою, спинявся німець?

— У мене, — кажу я, — у мене! Ну, а що таке?

— Нічого надзвичайного. Цей німець — він мій компаньйон в продажі машин, бачите. Я дістав від нього недавно листа з Лондону. Пише він, між іншим, що коли ви будете у мене в Одесі, щоби я передав вам від нього сердечне поздоровлення і від щирости подякувати вам за милий і чистий нічліг, за все, що він мав від вас, і за вашу щирість, за ваше чесне, і передусім совісне відношення, яке він ніколи не забуде.

Нещастя на мою голову впало. Я роздумував, коли Бог мені поможе, то по святах, дай Господи здорова, треба буде виїхати з Дронзина в яке небудь інше місто. Требаж втікти куди небудь, де очи дивляться — до дідька, до чорта, щоб лише позбутись нещасти, від цього нещастя мойого, від клятого німця отого! Нехай буде стерте імя його з спису живих на віки віків!

(Кінець).

Переклав Л. Будай.

Домашній Фронт

U. S. Army Ordnance and Signal Corps Потребують Механіків.

Теперішня війна є механізована війна. В ній грають ролю тенки, аероплянн, радіо і механізована артилерія. Американські фабричні заводи вже продукують тисячі тенків, аеропляиів і гармат. Школи вишколюють пільотів і керівників тенків, а при артилерії вчать як з тих гармат стріляти. Але цього ще замало. Треба ще людей, щоби ті воєнні інструменти доглядали, та щоби тримали їх в порядку. Кожний офіцир на фронті, кожна канона потребує в базах за фронтом радієвих механіків, метальовців, споювачів (велдерс), направлювачів зброї і багато інших кваліфікованих техніків.

Якщо ми будемо продовжати й збільшувати свою офензиву, щоби „недавати ворогові спокою", як сказав недавно наш президент, то ми мусимо бути до того добре приготовані, вишколені і точно синхронізовані. Тепер є ще, що нам бракує кваліфікованих механіків. „Сиґнал Кор" й „Орднанс Департмент" потребують зараз 50,000 кваліфікованих техніків і механіків. Вони повинні доглядати воєнних інструментів і без них не може бути точної синхронізації.

До обслуги американської армії треба людей, що вміють обходитися з механічними інструментами. Телефоністів, телеграфістів, радіо-операторів, машиністів, „електришенів", метальовців, автомобільних механіків, годинникарів і взагалі таких людей, котрі вміють або мають замилування оперувати механічними інструментами. Їх в короткім часі можуть навчити як направляти зброю, перевіряти „мушки" на карабінах і гаки при бомбовозах. Одним словом кажучи, вони в дуже короткім часі моглиб навчитися доглядати воєнної зброї і тримати в порядку комунікаційну систему.

До цього можуть голоситися чоловіки від 18 до 44 літ життя, самотні і жонаті. Очевидно, вони малиб видержати маленький іспит ізперейти війському фізичну екзамінацію. Хто хотів би при цім служити, то повинен голоситись сейчас, бо таких людей тепер дуже потрібно.

Як Ідете до Праці Автом, то Беріть з Собою Сусіда.

Тепер настали такі часи, що кожний власник автомобіля повинен ділитись ним з своїм сусідом, цебто брати його з собою до праці, чи до бизнесу, якщо він іде в ту саму сторону, що власник авта. Треба це робити тому, щоби щадити гуму і газоліну. Хто цього робити не буде, то не дістане надвижки газоліни. Надвижку діставатимуть тільки ті власники авт, котрі, їдучи до праці чи до бизнесу, беруть з собою інших. Очевидно, що як власник авта живе десь далеко, де нема кого брати з собою, то він може дістати надвижку газоліни, але повинен доказати, що дійсно так є. Члени клюбів серед тих робітників, що заняті в фабриках виробу воєнного знаряддя і беруть з собою на авто своїх співробітників, належать до упривілейованої ґрупи і вони мають право на „рікеппінґ" гумових коліс. А якщо гумові опони вже в такім стані, що їх не можна направити, то вони можуть купити нові, зроблені з гуми старих коліс. Люзні автомобілеві опони, що мають бути звернені перед днем 22. листопада, будуть становити запас гумових опон для найпекучіших потреб. Всі власники автомобілів повинні уважати, щоби не марнувати опон і газоліни. Не вживати авта хіба, що конче потрібно. Треба конче уважати на дух в опонах, перевірювати їх реґулярно, не гнати автом більше як 35 миль на годину і взагалі уважати, щоби не витрачувати на марно тих річей, яких потрібно до вдержання в нормальнім стані краєвої економії.

(Подає: **Бюро Воєнних Інформацій).**

НІМЦІ ЗАЛИЦЯЮТЬСЯ ДО УКРАЇНСЬКИХ ПАРТИЗАН.

ЛОНДОН, (ОНА). — Найновіше видання офіційного органу німецької влади в Україні, „Дойтше Украіне Цайтунґ", подає, що німецький ґубернатор Волині й Поділля видав до українських партизан „останний заклик", в якім обіцяє, що як вони добровільно зложать зброю, то німецька влада все їм простить.

„Останній заклик" німецького ґубернатора до українських партизан звучить так:

„Це остання для вас нагода почати нове життя. Як ви тепер здаєтесь, то я гарантую, що будете скерквені з поліційного реєстру і будете мати нагоду заробляти собі на життя чесною працею".

Вище згадана ґазета не подає, чи вже найшлися в Україні такі партизани, які послухали цього заклику німецького ґубернатора і добровільно зложили зброю.

АМЕРИКАНСЬКИЙ СТАРШИНА МІЖ ТУБІЛЬЦЯМИ В АЛЬЖИРІ.—По пасках і звіздах, що їх бачимо у вояка на рукаві, що перед нами, можна пізнати, що це американський вояк. І так воно є. Це американський офіцир розмовляє з арабами, в якімсь селі в Альжирі, Північна Африка. Араби віднеслись до американських вояків дуже прихильно.

Чому Потрібна Цивільна Мобілізація

У своїй статті в „Америкен Магазін" Гарі Гопкинс, дорадник президента Рузвелта, коротко й ядерно малює воєнну ситуацію Злучених Держав та підчеркує основні чинники, через котрі Америка мусить братися до мобілізації просто всього свого населення.

„Америка, каже він, мусить вести тотальну війну. Є це війна, що мусить скінчитися лише повною програною одної сторони. Як Німеччина не зможе зломати Росії й Анґлії, то вона остаточно програє війну й піддасться на наших умовинах. Якби Гітлерові вдалося перемогти Росію й Анґлію, то він сконцентрував би всі свої сили на Злучені Держави. Якби наші сили не були досить сильні, аби добитися рішаючої перемоги, то він предложить тільки плян безумовної здачі, який ми приймемо хіба тоді, як німці й японці стрінуться на берегах ріки Місісіпі.

Наші вороги це Німеччина й Японія. Італія не числиться. Бій за Пацифік є жизненний, бо нам не вільно програти війни з Японією, коли ми воюємо з Німеччиною. Одначе ми виграємо війну лише тоді, як ми переможемо Німеччину.

Ми не можемо сконцентрувати всіх наших сил на один театр війни. Ми мусимо вдержати лінію й дати поміч нашим союзникам по всему світі, бо втрату якоїнебудь більшої битви можна відвоювати тільки величезним коштом. Без огляду на те, чи подивляємо російську урядову систему, чи ні, ми мусимо подивляти російську армію. Це безглуздя критикувати в цей час внутрішню господарку нашого союзника, котрий доконує так багато для Обєднаних Держав. Ми мусимо помогати Росії без застережень, бо як Росія завалиться, то війна буде тривати багато років.

Втрати Росії кольосальні. Росія потребує амуніції й поживи, і в цю зиму вона буде терпіти важко. Одначе, Гопкинс вірить, що вона видержить і дасть нам більше часу виправити й вишколити наші повітряні сили, наші сухопутні війська й фльоту. У теперішній час кожна американська рушниця, кожний повз і літак у руках російських вояків помагає виграти війну зовсім так, якби вони були в руках американців.

Це лише один фронт. Як німці захопили би у Єгипті Александрію, вони будуть панувати над Суецьким каналом і над цілим Середземним морем, з виїмком Ґібральтару. Вони будуть загрожувати Перському Заливові, і нашим лініям достави, що йдуть через Іран до Росії, і нафті на Близькому Сході.

Битва за Атлянтик ведеться зараз коло нашого порога. Ми не можемо сміятися над німецькими підводними човнами. Німці не будують просто ніяких кораблів, кромі підводних човнів, і вони висилають їх цілими роями зо своїх баз. Ми знаємо, де ці бази є, і ми, американці й британці, їх бомбардуємо. І прийде колись час, що ми збомбардуємо їх зовсім, але до цього часу німецькі підводні човни знищать багато американських кораблів. Тому Америка мусить будувати щораз більше кораблів, торговельних і воєнних, не лише для бою за Атлянтик, але й для бою за Пацифік. Наші кораблі на Пацифіку мають довозити нашій армії амуніцію й харчі. на віддаль 5,000 миль, а це не жарт. До того ми мусимо помагати Китаєві в його війні проти Японії.

Деякі знавці кажуть, що ми повинні сконцентрувати свої зусилля на продукцію літаків, бо мовляв лише літак виграє цю війну. Гопкинс вірить, що літак є одним з найважніших засобів модерної війни, що без нього війни виграти не можна, що ми мусимо набудувати тисячі а тисячі літаків, одначе він не вірить, що самими літаками можна цю війну виграти. Довершити перемогу можуть тільки війська на землі. Лише вони зможуть завдати остаточний удар ворогам. А ці війська завести на місце можуть тільки кораблі. На нашу фльоту спадає завдання повезти наші війська на всі закутини світа, де воюють наші вороги, й запасти ці війська провіянтами й амуніцією.

Америка мусить справді доконати промислових чуд, аби здержати наступ Гітлера в Росії й на Близькому Сході. Ми мусимо доконати справжніх чуд, аби удержувати наші війська в боях по всему світі.

Самий перевіз міліона вояків і запровіянтовання їх з Америки до Европи займає річно 4,000 кораблів. До того з одним міліоном вояків мусить іти ще 700,000 людей у небоєвих службах. Є між ними: інжинири, сиґнальові баталіони, кухарі, електротехніки, платничі, почтовці, медичні відділи, норські, залоги до напрявок, візники амбулянсів і троків, разом ціле величезне місто.

Аби запасти ці воюючі й службові відділи, треба мати дома 5 міліонів людей, аби виробити велику масу кораблів, літаків, повзів, троків, амуніції, рушниць і гармат, аби вислати поживу, одіння, опони, газоліну, оливу, медичне приладдя, і тисячі інших річей. Міліон воюючих вояків потребує одних моторових возів 250,000 річно.

Є це кольосальне завдання, котрого величину важко собі уявити. Це навіть зайво обчисляти, скільки людей треба, аби це все виробити. А з хвилею відкриття другого фронту ці потреби ще більше збільшаться. Словом, ми мусимо доставляти величезну масу всякого добра своїм союзним військам.

Одначе й не можна дивуватися, коли людина, котра розуміє величину цього завдання, тратить терпеливість з людьми, котрі просто не розуміють, чого ця війна від них вимагає. Котрі не слухають ні закликів до купування бондів, ні закликів до збирання залізних відпадків, ні закликів не їздити залізницями чи автами для приємности, не пити багато кави, вчитися нютувати металі.

Досі уряд просив одного не робити, а інше робити. І через те й не дивниця, що одні урядуслухали, але інші не слухали. Тому знов і не можна дивуватися, коли й урядові рветься терпець з неслухняністю громадянства й коли він думає за інші способи заставити громадянство робити те, чого треба для ведення й виграння цеї тотальної війни.

ВІДЗНАЧЕНА ЗА СОВІСНЕ Й ХОЛОДНОКРОВНЕ СПОВНЮВАННЯ ОБОВЯЗКІВ У ЧАСІ НЕБЕЗПЕКИ.

Так себе поводила лютенант Ені Дж. Факс, що є норскою в Шефілд Баракс у Гонолюлю, в часі, коли японці підступно напали на Перл Гарбор і його бомбардували пропамятного 7. грудня, та за те зістала нагороджена вудзнакою „Пурпурове Серце", що її тепер гордо носить. В часі японського нападу вона була головною норскою в Гикмен Філд.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

БРІДЖПОРТ, КОНН.

Орґанізаційні збори.

В парохіяльній галі відбулись дня 18. жовтня орґанізаційні збори в справі У. Н. Союзу, скликані Бр. св. Петра і Павла, відділ 383 У. Н. Союзу. Збори отворив відділовий предсідник Грудзінський, а реферував А. Маланчук, орґанізатор У. Н. Союзу, розказуючи про користи приналежности до такої орґанізації, якою є Союз. Потім давав на запити вдоволяючі відповіди і вияснення. До помочі, щоб ходити по хатах і орґанізувати, зголосився п. Мартинюк. Орґанізатор зорґанізував два члени до старших, а шість до молодечого відділу 383.

І. Грудзінський, предс.

ЕМИТІВИЛ, Л. АЙ., Н. Й.

Союзовець старшиною.

Іван Ґловацький, син громадян П. Ґловацьких з Емитівил, Л. Ай., одержав при збройних силах Америки ступінь першого лютенанта летунства. Цей ступінь він одержав по скінченні курсів в Молтрі Філд, Джорджія. Передтим він студіював інжинірські науки в Гофстра Каледжі і в Прат Інституті. Тепер його приділено як інструктора в Маріянна Філд, Фларида. До резервової служби він зголосився сам ще перед війною. Іван Ґловацький є теж членом 433 відділу У. Н. С. в Бабилоні, Л. Ай., Н. Й.

Союзовець.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Ювилей 29 відділу С. У. А.

В неділю 25. жовтня відсвятковано в нас 10-літний ювилей Тов. ім. Ольги Кобилянської, відділу 29 Союзу Українок Америки. Розпочато панахидою в укр. прав. церкві, яку відправив о. Д. Лещишин, а в якій помянуто тих, що від нас відійшли, а між ними в першу чергу Покійну письменницю Ольгу Кобилянську. Концерт розпочався вступним словом пані Розалії Вецаль, предсідниці товариства, що повитала присутних і виявила радість, що товариство проіснувало 10 років, виконавши багато корисної праці для старого краю, а тепер для Америки, працюючи для А. Ч. Хреста, чи помагаючи акції продажі воєнних бондів.

Потім візвала присутних віддати повстанням - пошану американським воякам, що віддають життя за наш край. Окремо згадала за Покійну Ольгу Кобилянську і тих членок, що відійшли. По відспіванню американського гимну і Союзу Українок дівочим хором, перебрала провід у програмі концерту ювилейна предсідниця, пані Михайлина Лещишин, що виголосила вступне слово. Приграваючи на гітарі співав п. Іван Слободян сольові пісні, а потім з п. М. Карась. Деклямували: Йосифа Коцюба і Ксеня Чагарин, членкині, та дівчата: Олена Чубай і Анна Рогожинська. Звіт про діяльність здала Ант. Яцишин, з якого вийшло, що товариство видало на ріжні цілі $2,180.10. В тому є такі жертви: рідному краєви $702, на жіночу пресу, книжки і пресовий фонд $258.45, жінкам-письменницям $96.25, воєнний бонд $100, А. Ч. Хрест $50, а решта на ріжні інші потреби. Сольо на піяні відіграла Льоні Лещишин. Потім виголосила реферат гостя, пані Анета Кмець, голова СУА, взиваючи членок до тої праці, якої тепер найбільше потреба, себто при А. Ч. Хресті.

Ще прочитано надіслані привіти від від. 44. Союзу Українок з Бостон і від о. Каськова. Від Тов. Запорозька Січ привитав предс. Олекса Косюк, а від Сестрицтва К. Чагарин. Кінцеве слово про потребу попирання ось таких орґанізацій сказав о. Лещишин. Відспіванням „Ще не вмерла Україна" закінчено це свято. Потім відбулась товариська гостина, підчас якої пані Р. Вецаль говорила про теперішні воєнні події, а зокрема про те, щоб обдарувати наших американських вояків, себто наших синів, з нагоди Різдва. Зібрано на ту ціль $47.60. В тиждень пізніше зібрано на балю $18.25. Разом є $65.85. По висилці дарунків буде поданий точний звіт.

Уряд відділу 29. СУА.

ЗА ЖИДІВСЬКУ АРМІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Ґрент з Алабами, заявив, що союзники повинні найскорше дозволити жидам творити свою власну армію в Палестині. Створення такої армії і надання жидам самостійної держави засадничо є застережене в постановах Атлянтійського Чартеру, в котрім говориться, що всі малі народи могтимуть прямувати до зреалізування чотирьох свобід, — казав Ґрент.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. В., Провіденс, Р. Ай. — Адреса, за якою питаєте, а куди можете писати теж і по українськи, є така: Flis, 222 Fourth Ave., New York. N. Y.

А. Г. Б. — Така розмова як з цею особою є звичайна річ. Знаємо що так є.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей бланкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи".

Число відділу ________________

Імя й назвище ________________

Стара адреса ________________

Нова адреса ________________

Пошта ________________

Проф. Микола Чубатий.

Духове Життя Українського Народу по Першій Світовій Війні

(Картини нової історії українського народу).

2)

В січні 1919 року був я в Києві як член галицької делегації, що переводила злуку Західної України зі Східною, та як член першого всеукраїнського парляменту — Трудового Конґресу. Конґрес радив в будинку київського оперного театру. Для безпеки будинок театру був стережений військом. Підходжу до молодого хлопця, може 23-літного, лена корпусу Січових Стрільців, та питаю його, звідки він. З Рісни Руської спід Львова — була відповідь. А чи не хотілиб ви бути нині в дома та воювати під Львовом? Та дуже хотівби бути в дома, бо вже чотири роки не був, але то все одно, де я воюю: буде наш Київ, буде й наш Львів — була відповідь простого селянського хлопця.

Минула визвольна боротьба, прийшла катастрофа з десятками тисяч жертв. Духове заломання було величезне, але повороту до старого вже не було! Це вже було неможливо, бо раз пройдене в народньому житті остало тривалою власністю. А ніщо так не будило національного сумління та свідомости, як ті поляглі за батьківщину. Прецінь по поляглих лишилися діти, які виростали та чули, де і за що згинув їх батько, якого може й не памятала дитина.

В іншій родині згинув не батько, але брат, стрийко і так дальше. В Українській Галицькій Армії служило багато латинників зі Східної Галичини і саме такий жовняр-інвалід, чи память про геройську смерть брата, стрийка, сусіда ставала причиною дивного явища. Під Польщею латинників уважали за поляків і як поляки вони всюди мали вступ та працю, а проте багато родин латинників, самих таки чи кревних українських комбатантів, почувалися українцями. Коли натиск державних чинників ставав для них незносний, переходили на грецький обряд наражуючися не то на переслідування, але й смерть, як це було в Чижикові під Львовом.

В сусіднім від мене домі у Львові був сторожем молодий чоловік, котрого рідний брат згинув при облозі Львова. Запізнався з польською дівчиною, що прийшла з Польщі спід Кракова, тай слова українського не знала. Через свої звязки обіцяла йому державну працю, що було для українця в Польщі останніми роками дуже важко дістати. Намовляла, щоб і він перейшов на латинський обряд. „Та мій брат в гробі перевернувсяб, він жеж згинув за Україну" — була відповідь. Остав дозорцем і оженився з тою полькою зі заходу, але аж тоді коли вона перейшла „на українське". А таких, як той сірий дозорець зі сусідного дому, були вже тисячі навіть серед того львівського пролетаріяту, по місточках і по селах, до того під такою владою як польська, що репресіями проти українських людей внеможливляла істнування бідному сірому чоловікови. Світовий катаклізм першої світової війни, а передовсім українська державно-революційна епопея, приспішила сильно дозрівання української маси в новочасну націю.

2. Зрозуміння українського соборництва йде в маси.

Хто до війни називав українця зі Східної України інакше як „закордонець"? Зі Закарпатця був „угорський русин", а навіть буковинець спід панування тої самої Австрії — це була якась чужа птиця. І це було не тільки в назві, але, щогірше, той поділ українських людей мав глибоку основу з душах, в психіці. Українця спід Росії як нащадка тих козаків, про яких читалося в книжках, приймали навіть з великим сентиментом як якусь еґзотичну появу, але на дні душі це була для галичанина якась чужа істота, немов людина іншого народу.

Куди гірше було ще серед українців спід бувшої Росії. Галичани, що приходили на Наддніпрянщину були тільки „австріяками" та нічим другим. Виховання на російській культурі, було таки доволі високим муром, що відділював духово братів того самого українського народу. Не говорити вже про українське Закарпаття. Від часів світової та визвольної війни, у перших формаціях української армії зблизилися перший раз сини одного українського народу до себе. Зачався процес соборницького думання. Він ще переходив неодно болюче потрясення. Таким була наприклад, варшавська уґода придніпрянського уряду з Польщею, якою той заявив „незаінтересовання" західно-українськими землями. Таким самим болючим потрясенням для придніпрянців була уґода Галицької Армії з Денікіном; але в результаті одні та другі побачили, що не добути всьому українському народови волі, не зосередивши думки около одного спільного національного ідеалу, що має бути здійснений спільними силами усіх синів української землі.

Тамте все остало як болючі спомини та наука. Майбутність була тільки за соборницьким думанням і в тім напрямку стала тепер розвиватися духовість українця по першій світовій війні. Коли політичне соборництво все ще стрічалося з трудностями, то культурне соборництво стало можливе і воно стихійно проявляється на багатьох ділянках духового життя українського народу в останніх десятках літ. Замітне воно в літературній мові, в уодностайненні правопису, в живій обміні літературних здобутків поміж всіми українськими землями, навіть з Советською Україною, аж доки її Москва не перемінивши на московську ґубернію приблизно около 1930 року, та не відгородила від останніх українських земель китайським непроходимим муром.

То практичне українське соборництво та звязки поміж поодинокими українськими землями та еміґрацією старались підтримувати в перших десяти літах по світовій війні в першу чергу українські наукові, літературні та мистецькі кола. Пробувала підтримувати в тім першім десятьлітнім періоді господарські звязки навіть західно-українська кооперація. На посторонного робило це помилкове враження якогось радянофільства тих шарів західно - українського громадянства, одначе це не було радянофільство, тільки жарлива потреба зберегти лучність між Західною та Східною Україною там, де вона давалася зберегти та не допустити до утворення другої Хорватії на західно-українських землях, відділених від східного пня не тільки чужими державними кордонами, але ще й суспільним устроєм, українському народови чужим, накиненим наїзником зі сходу. Не хто другий, а сам пок. акад. М. Грушевський клав на серце західно-українським науковцям підтримувати ті звязки аж до останніх можливостей." Вони дійсно зникли по 1930 році.

Найбільше практично українське соборництво проявлялося серед української політичної еміґрації в Европі, де поділ на походження сходить на дальше місце. Серед політичних ґруп ідеольоґії/ соціялістичної, націоналістичної, чи гетьманської, працюють вже спільно західні та східні українці. Ще більше це видно серед українського наукового чи мистецького світа поза українськими землями.

На українських землях штучно утримувані кордони як в Польщі між Галичиною, Волинею та Холмщиною проломлюються самою масою. На українця з Великої України перестають дивитися вже з давною романтикою, заглядаючи, чи йому спід шапки не вилазить козацький оселедець, але дивляться на нього, як на українського чоловіка, якого громадська вартість залежна від того, яку національну працю він дає та як характерно поводиться.

Доволі великий наплив придніпрянської еміґрації до Галичини, галицької і придніпрянської на Закарпатську Україну, теж прискорює вирівнування духових ріжниць поміж кордонами розділеними братами. Українські люди ріжних українських земель внутрішно обєднуються, почуття спільноти стає з дня на день більше. Соборництво українське стає вже не тільки власністю інтеліґентів, але також української маси. Хлопчина з Холмщини чи навіть зі забутого Полісся з клунком під пахою, вибирається між давних „австріяків" до Львова вже тепер як до своїх близьких, одноплемінників, знаючи, що тільки там найде українську, отже рідну собі освіту при помочи своїх, вже нечужих, людей. А ті „свої" то вже не поляки на його Холмщині, не російський місцевий батюшка, тільки ті українці у Львові чи Стриї. Через кордон спід румунського постола аж з далекої Акерманщини в Басарабії, знад Чорного моря бувала українська молодь на студіях в раїнських приватних школах Галичини; це результати практичного вже українського соборництва серед мас. Чи думали коли про це старі еміґранти в Америці?

Нині і простого українського чоловіка з галицької області живо інтересує доля чи недоля не тільки його близької Галичини, але також переживання Східної України, українського Закарпаття, Буковини, не говорячи вже про Волинь чи Холмщину. А що найважніше і сірий чоловік зачинає розуміти, що доля кожної частини української землі виходить на користь чи шкоду цілости, та що таки наше спільне майбутнє залежить таки в першу чергу від того, що буде на Великій Україні, материку українських областей.

Проломлювання кордонів поміж поодинокими українськими областями стало амбіцією не тільки приватної української школи, преси, науки, але також кооперації, приватного торгівництва чи поля праці українських професіоналістів. Давна назва „закордонець" стає поволи образливою; її місце займає назва українець з Придніпрянщини, Закарпаття, Буковини чи Басарабії. Маємо вже галичан, волиняків, придніпрянців, закарпатців чи буковинців на означення околиці одної української землі як у кожного другого народу.

ГАРМАТИ НА ПОЗИЦІЯХ У ДЖУНГЛЯХ. — В Новій Ґвінеї приходиться аліянтським воякам боротись головно в непрохідних гущах, джунглях. В такі місця треба затягати ще й гармати. Щоб їх доставити, треба їх наперед розібрати і перенести частями, а потому складати ті части докупи, як це бачимо на образку, як цього доконують австралійці.

ПОВІДОМЛЕННЯ.
НЮ ЙОРК, Н. Й.

Отсим повідомляємо інтересованих, що Українська Народна Школа в Ню Йорку, котра свого часу містилась у Христодора Домі, а пізніше в американській публичній бібліотеці, і в котрій учителював пок. Осип Стеткевич, в дні 14-го листопаду 1942, зістала розвязаною. Остале майно в сумі $100.28 розділено: $35.00 на Українську Школу при церкві св. Юрія, 30 Іст 7-ма вулиця; $35.00 на Українську Школу при церкві св. Володимира, 334 Іст 14-та вулиця; $20.00 на Український Дім, 217-219 Іст 6-та вулиця, котрий відкупила церква св. Юрія; а $10.28 на покриття видатків.

І. Жовнір, предсідник
М. Макар, секретар
С. Назар і П. Пернак, тростіси.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 6. листопаду 1942 року помер у 48. році життя
ГРИГОРІЙ ЗАЛЕПСЬКИЙ,
член Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 133 У. Н. Союзу в Нюарку, Н. Дж.

Полишив у смутку жену Розалію, одного сина і доньку. Нюарська громада втратила щирого українця і бізнесмена, а також і жертводавця, котрий ніколи не відмовив жертви на народні цілі. Похорон відбувся 9. листопаду з церкви св. Ів. Хрестителя при великім здвизі народа.

Земля Йому пером!

Д. Карач, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. — Збори Бр. св. О. Николая, від. 175, відбудуться в неділю, 22. листопаду, точно в годині 1. пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін. Просимо членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів вирівнати свої залеглости, щоб не переносити довгу на наступний рік. — В. Братусь, предс.; В. Біліньский, кас.; В. Бартош, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 22. листопаду, в годині 2. пополудні, в парохіяльній галі, 4950 Савт Павліна. — В. Горинець, предс.; І. Богуцький, секр.; А. Парґика, кас.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, відбудуться в неділю, 22. листопаду, в год. 2. попол., в льокали У. Н. Дому, 237 Говп Еве. Просимо всіх членів зійтись точно на означений час. Довгуючі члени, коли бажаєте собі, щоб ваше імя не було згадане на річних зборах, то вирівнайте свій довг у цім місяці, найдалі до 28. листопаду. В цім місяці замикається книжки до контролі. — Петро Головачук, секр.

ТАРЗАН, ч. 670. Даріна — бунтарка.

Як Тарзан поринув в нетрах серце Даріни затріпоталось. Вона зазнала певного зворушення. Чому? Невже вона закохувалась у ньому?

Старушка Ейкерс з рубця своєї спідниці віддерла вузьку стяжку на вудку на рибу. Те саме вона звеліла зробити іншим жінкам.

Але Даріна спротивилась: „Я цього не зроблю", сказала вона твердо. „Як я виглядатиму в подертій суконці? Автім, я не задумую ловити риби".

„Невже ви не здатні зробити щось корисного?" — запитала поважно пані Ейкерс. Та Даріна зухвало відповіла, що таки розпорядків від неї брати не буде.